A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2014. július 17.*

„Szociálpolitika — EK 141. cikk — A női és férfi munkavállalók egyenlő díjazása — Azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíj — A nyugdíj számítása szempontjából a szolgálati időre vonatkozó kedvezmény — Alapvetően a női közszolgálati alkalmazottaknak járó előnyök — Közvetett hátrányos megkülönböztetések — Objektív igazolás — Az állítólagos cél elérésére irányuló valódi törekvés — Koherencia a végrehajtásban — Az EK 141. cikk (4) bekezdése — A női közszolgálati alkalmazottak szakmai előmenetelében adódó hátrányok ellentételezésére irányuló intézkedések — Alkalmazhatatlanság”

A C-173/13. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a cour administrative d’appel de Lyon (Franciaország) a Bírósághoz 2013. április 9-én érkezett, 2013. április 3-i határozatával terjesztett elő az előtte

Maurice Leone,

Blandine Leone

és

a **Garde des Sceaux, ministre de la Justice**,

a **Caisse nationale de retraite des agents des collectivités locales**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen tanácselnök, M. Safjan, J. Malenovský, A. Prechal (előadó) és K. Jürimäe bírák,

főtanácsnok: N. Jääskinen,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– M. Leone és B. Leone képviseletében B. Madignier avocat,

– a Caisse nationale de retraite des agents des collectivités locales képviseletében J.-M. Bacquer, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: francia.

– a francia kormány képviseletében M. Hours, G. de Bergues és S. Menez, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében D. Martin, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2014. február 27-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 157. cikk értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az egyrészt M. Leone és B. Leone, másrészt a Garde des Sceaux, ministre de la Justice (igazságügy-miniszter) és a Caisse nationale de retraite des agents des collectivités locales (a települési önkormányzatok foglalkoztatottjainak nemzeti nyugdíjpénztára, a továbbiakban: CNRACL) között azon kárnak a francia állam általi megtérítése iránti kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amely az érdekelteket állítólag annak következtében érte, hogy a CNRACL megtagadta, hogy M. Leonét azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjba helyezze, valamint a nyugdíjának számítása szempontjából a szolgálati időre vonatkozó kedvezményt biztosítson neki.

A jogi háttér

3 A francia polgári és katonai nyugdíjtörvénykönyv (a továbbiakban: nyugdíjtörvénykönyv) L 1. cikke így rendelkezik:

„A nyugdíj olyan személyes és járadékjellegű pénzbeli juttatás, amelyet a polgári és katonai állományú közszolgálati alkalmazottaknak, elhalálozásukat követően pedig a törvény által megjelölt jogutódaiknak azon szolgálat ellentételezéseként nyújtanak, amelyet a jogviszonyaik szabályszerű megszűnéséig teljesítettek.

A nyugdíj összege – amelynek megállapítása során figyelembe kell venni a teljesített szolgálat szintjét, időtartamát és jellegét – a nyugdíjjogosult előmenetelének végén a hivatása méltóságának megfelelő anyagi létfenntartási feltételeket biztosít a nyugdíjjogosultnak.”

Az azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjba helyezésre irányadó rendelkezések

4 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a polgári állományú közszolgálati alkalmazottak bizonyos feltételek mellett azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjban részesülhetnek.

5 E feltételek között szerepelnek a nyugdíjtörvénykönyv L. 24. cikke I. szakasza (3) bekezdésének a 2004. évi költségvetés módosításáról szóló, 2004. december 30-i 2004-1485. sz. törvény (a JORF 2004. december 31-i száma, 22522. o.) 136. cikke szerint megállapított változatában meghatározott feltételek, amely rendelkezés a következőket tartalmazza:

„I. – A nyugdíj folyósítására kerül sor:

[...]

(3) Ha a polgári állományú közszolgálati alkalmazott három élő, vagy háborúban elhalálozott, vagy több mint egyéves, de 80%-os vagy azt meghaladó mértékű fogyatékossággal rendelkező gyermek szülője, amennyiben tevékenységét mindegyik gyermek esetében megszakította a Conseil d'État rendeletében meghatározott feltételek szerint.

A tevékenység fenti bekezdésben említett megszakításával azonosnak tekintendők – a Conseil d'État rendeletében meghatározott feltételek szerint – az alapnyugdíjrendszerbe történő kötelező járulékfizetéssel nem fedezett időszakok.

Az első bekezdésben említett gyermekekkel azonosnak tekintendők azok az L. 18. cikk II. szakaszában említett gyermekek, akiket az érintett az említett cikk III. szakaszában meghatározott feltételek szerint nevelt".

6 A nyugdíjtörvénykönyv L. 18. cikke II. szakaszának harmadik, negyedik, ötödik és hatodik bekezdése az alábbi felsorolást tartalmazza:

„a házastárs korábbi házasságból született gyermekei, továbbá házasságon kívül született azon gyermekei, akiknek származása megállapítást nyert, valamint örökbe fogadott gyermekei;

azok a gyermekek, akiknek szülői felügyeleti jogát a nyugdíjjogosultnak vagy a házastársának ítélték oda;

a nyugdíjjogosult vagy a házastársa gyámsága alá tartozó gyermekek, amennyiben a gyámság a gyermek tényleges és állandó felügyeletével jár;

azon nyugdíjjogosult vagy a házastársa háztartásában nevelt gyermekek, aki a Conseil d'État rendeletében meghatározott feltételek mellett igazolja, hogy ténylegesen és folyamatosan gondoskodik a tartásukról."

7 A nyugdíjtörvénykönyv 18. cikkének III. szakasza az alábbi pontosításokat tartalmazza:

„A gyermekeket, a háborúban elhalálozott gyermekek kivételével, tizenhatodik életévük betöltéséig, vagy azt az életkort megelőzően, hogy a szociális biztonságról szóló törvénykönyv L. 512-3. és R. 512-2–R. 512-3. cikke értelmében eltartotti minőségük megszűnt, legalább kilenc évig nevelte.

A fenti időtartammal kapcsolatos feltétel teljesítése szempontjából adott esetben figyelembe kell venni azt az időszakot is, amelynek során a gyermekeket a nyugdíjjogosult elhalálozását követően a házastárs neveli."

8 A nyugdíjtörvénykönyv R. 37. cikkének a 2004. évi költségvetés módosításáról szóló, 2004. december 30-i 2004-1485. sz. törvény 136. cikkének végrehajtása érdekében hozott, és a polgári és katonai nyugdíjtörvénykönyvet módosító, 2005. május 10-i 2005-449. sz. rendelet (a JORF 2005. május 11-i száma, 8174. o.) szerint megállapított szövege így rendelkezik:

„I. – A tevékenységnek az L. 24. cikk I. szakasza (3) bekezdésének első albekezdése szerinti megszakítása legalább folyamatosan két hónapos volt, miközben a közszolgálati alkalmazott valamely kötelező nyugdíjrendszerben biztosított volt. Ikerszülés vagy több gyermek együttes örökbefogadása esetén a tevékenység megszakításának időtartama az érintett gyermekek összességének tekintetében is két hónap.

A tevékenységet a szülést vagy az örökbefogadást megelőző negyedik hét első napja és a szülést vagy az örökbefogadást követő tizenhatodik hét utolsó napja között kell megszakítani.

A fenti albekezdés rendelkezéseitől eltérően az L. 18. cikk II. szakaszának harmadik, negyedik, ötödik és hatodik albekezdésében felsorolt és az érintett által a hivatkozott cikk III. szakaszában előírt feltételeknek megfelelően nevelt gyermekek esetében a tevékenységet a gyermek tizenhatodik életévének betöltése előtt vagy a gyermek eltartottságának a szociális biztonságról szóló törvénykönyv L. 512-3. cikke és R. 512-2–R. 512-3. cikke szerinti megszűnése előtt kell megszakítani.

II. – A tevékenység megszakításának idejébe beleszámít a munkaszerződés teljesítésének felfüggesztése vagy a tényleges szolgálat megszakítása, amelyre az alábbiak keretében kerül sor:

a) szülési szabadság [...];

b) apasági szabadság [...];

c) örökbefogadási szabadság [...];

d) szülői szabadság [...];

e) gyermekápolási szabadság [...];

f) gyermeknevelési távollét nyolc évnél fiatalabb gyermek nevelése céljából [...].

III. –
Az L. 24. cikk I. szakasza (3) bekezdésének második albekezdése szerinti időszakok járulékfizetéssel nem fedezett időszakok, amelyek alatt az érintett nem végez kereső tevékenységet.”

A szolgálati időre vonatkozó kedvezménnyel kapcsolatos rendelkezések

9 A települési önkormányzatok foglalkoztatottjainak nemzeti nyugdíjpénztárában tagsággal rendelkező közszolgálati alkalmazottak nyugdíjrendszeréről szóló, 2003. december 26-i 2003-1306. sz. rendelet (a JORF 2003. december 30-i száma, 22477. o.) 15. cikke értelmében:

„I. – A tényleges szolgálati időhöz a polgári állományú közszolgálati alkalmazottak tekintetében meghatározott feltételek szerint hozzá kell számítani az alábbi kedvezményeket:

[...]

(2) Amennyiben a közszolgálati alkalmazott megszakította tevékenységét, a szolgálati időre vonatkozó kedvezmény négy negyedévre jár minden 2004. január 1-je előtt született törvényes és házasságon kívüli, illetve 2004. január 1-je előtt örökbe fogadott gyermeke esetén, és a 24. cikk II. szakaszában felsorolt minden olyan gyermek után, aki 2004. január 1-jét megelőzően vált a közszolgálati alkalmazott eltartottjává, feltéve hogy a közszolgálati alkalmazott e gyermekeket huszonegyedik életévük betöltése előtt legalább kilenc évig nevelte.

A tevékenység megszakításának ideje legalább folyamatosan két hónap, amelyre szülési szabadság, örökbefogadási szabadság, szülői szabadság vagy gyermekápolási szabadság, illetve […] nyolc évnél fiatalabb gyermek nevelése céljából igénybe vett gyermeknevelési távollét keretében kerül sor [...]

A (2) bekezdés rendelkezéseit a 2003. május 28-át követően folyósított nyugdíjakra kell alkalmazni;

(3) A (2) bekezdésben foglalt kedvezmény azokat a női közszolgálati alkalmazottakat illeti meg, akik 2004. január 1-jét és a közszolgálatban történő alkalmazásukat megelőzően, tanulmányaik idején szültek gyermeket, amennyiben felvételükre a versenyvizsgára való jelentkezéshez szükséges felsőfokú oklevél megszerzését követő két éven belül sor került, és velük szemben a tevékenység megszakítására vonatkozó feltétel nem érvényesíthető;

[...]”

Az alapügy és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10 M. Leone 1984-től 2005-ig kórházi közszolgálati alkalmazotti minőségben, polgári állományú kórházi ápolóként dolgozott Lyonban.

11 M. Leone arra hivatkozva, hogy ő három gyermek apja, akik 1990. október 8-án, 1993. augusztus 31-én és 1996. november 27-én születtek, 2005. április 4-én kérte azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjba helyezését.

12 E kérelmet a CNRACL 2005. április 18-i határozatában elutasította azzal az indokolással, hogy M. Leone nem szakította meg kereső tevékenységét minden egyes gyermek esetében, mint azt pedig a nyugdíjtörvénykönyv L. 24. cikke I. szakaszának (3) bekezdése előírja. Az M. Leone által e határozattal szemben előterjesztett keresetet a tribunal administratif de Lyon (a lyoni közigazgatási bíróság) 2006. május 18-i végzésében elutasította.

13 M. Leone és házastársa 2008. december 31-én keresetet indított azon kár megtérítése érdekében, amely álláspontjuk szerint az uniós joggal ellentétben álló azon közvetett hátrányos megkülönböztetés következtében érte őket, amelyet M. Leonével szemben alkalmaztak. E hátrányos megkülönböztetés szerintük egyrészt a nyugdíjtörvénykönyvnek az azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjba helyezésre vonatkozó, együttesen értelmezett L. 24. és R. 37. cikkéből, másrészt pedig a 2003-1306. sz. rendeletnek a szolgálati időre vonatkozó kedvezménnyel kapcsolatos 15. cikkének (2) bekezdéséből ered.

14 Mivel e kérelmet a tribunal administratif de Lyon 2012. július 17-én hozott ítéletében elutasította, M. Leone és házastársa ezen ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a cour administrative d’appel de Lyonhoz (a lyoni közigazgatási fellebbviteli bíróság).

15 A kérdést előterjesztő bíróság ezzel összefüggésben – miután megállapította, hogy az állam jogszabályokért való felelőssége megállapítható, ha e jogszabályok nem tartják tiszteletben a Francia Köztársaság nemzetközi kötelezettségeit – úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A [2004-1485. sz. törvénnyel] és a [2005-449. sz. rendelettel] módosított [nyugdíjtörvénykönyv] L. 24. és R. 37. cikkének együttesen alkalmazott rendelkezései a férfiak és nők közötti közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősülnek-e az [EUMSZ] 157. [cikk] alapján?

2) A [2003-1306. sz. rendelet] 15. cikkének rendelkezései a férfiak és nők közötti közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősülnek-e az [EUMSZ] 157. [cikk] alapján?

3) Az első két kérdés valamelyikére adandó igenlő válasz esetén az [EUMSZ] 157. [cikk] (4) bekezdésének rendelkezései igazolhatnak-e egy ilyen közvetett hátrányos megkülönböztetést?”

A Bíróság előtti eljárás

16 A főtanácsnok indítványának ismertetését követően M. Leone és házastársa a Bíróság Hivatalához 2014. március 25-én benyújtott beadványában azt kérte, hogy a jelen ügyet osszák ki újra a Bíróság nagytanácsának, és rendeljék el az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását.

17 E kérelmek alátámasztása érdekében az érdekeltek – azon kívül, hogy a fenti indítvánnyal nem értenek egyet – lényegében először is arra a körülményre hivatkoznak, hogy 2014. január 20-án olyan nyugdíjreformot fogadtak el, amely az alapügy tárgyát képező kedvezmények módosítása nélkül olyan kormányzati jelentés jövőbeli elfogadásáról rendelkezik, amely a nyugdíjrendszert meghatározó családi kedvezmények átdolgozását helyezi kilátásba. Az érdekeltek szerint olyan új tényről van szó, amely a viták újbóli megnyitását igazolhatja.

18 Másodszor az alapügy felperesei azt állítják, hogy az 1996. december 20-i 96/97/EK tanácsi irányelvvel (HL 1997. L 46., 20. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 232. o.) módosított, a férfiak és a nők közti egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekben történő megvalósításáról szóló, 1986. július 24-i 86/378/EGK tanácsi irányelvet (HL L 225., 40. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 327. o.) sem a francia kormány az írásbeli észrevételeiben, sem pedig a főtanácsnok az indítványában nem érintette. Ezért az alapügy felperesei a felek által meg nem vitatott olyan érv fennállására hivatkozhatnak, amely az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását igazolhatja.

19 E tekintetben először is az ügynek a Bíróság nagytanácsa részére történő újrakiosztása iránti kérelmet illetően mindjárt az elején meg kell állapítani, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás keretében a kérelmek e típusának elbírálásáról az Európai Unió Bírósága alapokmányának, illetve eljárási szabályzatának egyetlen rendelkezése sem rendelkezik.

20 Az eljárási szabályzat 60. cikkének (3) bekezdése szerint az az ítélkező testület, amely elé az ügyet utalták, az eljárás bármely szakaszában kétségkívül kérheti a Bíróságtól, hogy az ügyet nagyobb létszámú ítélkező testület elé utalja, viszont e rendelkezésben olyan intézkedésről van szó, amelyet az a tanács, amely elé az ügyet utalták, főszabály szerint hivatalból és szabadon hoz meg (lásd ebben az értelemben: Spanyolország kontra Tanács ítélet, C-310/04, EU:C:2006:521, 22. pont).

21 A jelen esetben a Bíróság negyedik tanácsának megítélése szerint nem kell kérni a Bíróságtól, hogy a jelen ügyet a nagytanács elé utalja.

22 Másodszor, emlékeztetni kell arra, hogy az eljárási szabályzat 83. cikke szerint a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően az eljárás során bármikor elrendelheti az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását, különösen, ha úgy ítéli meg, hogy az ügy körülményei nincsenek kellően feltárva, vagy ha a fél e szakasz befejezését követően a Bíróság határozatára nézve döntő jelentőségű új tényt hoz fel, illetve ha az ügyet olyan érv alapján kellene eldönteni, amelyet a felek, illetve az alapokmány 23. cikke szerinti érdekeltek nem vitattak meg.

23 A jelen ügyben a Bíróság egyrészt megállapítja, hogy miután lehetőséget biztosított e feleknek és érdekelteknek a benyújtott észrevételek megismerésére, közülük egyik sem kérte tárgyalás tartását, mint pedig arra a Bíróság eljárási szabályzatának 76. cikke lehetőséget biztosít.

24 Másrészt a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően úgy ítéli meg, hogy a határozathozatalhoz szükséges valamennyi adat a rendelkezésére áll.

25 Ami különösen az M. Leone és házastársa által hivatkozott új tényt illeti, nem tűnik úgy, hogy az általuk hivatkozott törvény – amely a perbeli tényállás megvalósulását követően lépett hatályba – meghatározó befolyást gyakorolhatna a Bíróság által hozandó határozatra.

26 Másfelől az a körülmény, hogy a francia kormány tartózkodott attól, hogy az írásbeli észrevételeiben vagy azon a tárgyaláson, amelynek megtartását e célból kérhette volna, megemlítse a 86/378 irányelvet, továbbá az, hogy ezt az irányelvet a főtanácsnok sem érintette az indítványában, miközben M. Leone és házastársa az észrevételeikben hivatkoztak rá, semmiképp nem igazolhatja a vitáknak azon az alapon történő újbóli megnyitását, hogy e körülményt a felek nem vitatták meg.

27 Az eddigi megfontolásokra tekintettel a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az eljárás szóbeli szakaszát nem szükséges újból megnyitni.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az elfogadhatóságról

28 A francia kormány azt állítja, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlan azon az alapon, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem fejtette ki sem azt, hogy milyen összefüggést állapít meg az alapügyben alkalmazandó nemzeti rendelkezések és az EUMSZ 157. cikk között, sem pedig azon okokat, amelyek alapján kétségei merülnek fel e nemzeti rendelkezések e cikkel való összhangját illetően.

29 E kormány szerint a kérdést előterjesztő bíróságnak ki kellett volna fejtenie, hogy melyek az említett nemzeti rendelkezésekből eredő azon hatások, amelyek olyan jellegűnek tűnnek számára, hogy a Bíróság által az ítélkezési gyakorlatában meghatározott kritériumokra tekintettel közvetett hátrányos megkülönböztetés fennállásának megállapítására vezethetik őt. E bíróságnak hasonlóképpen ki kellett volna fejtenie, hogy milyen okokból nem ért egyet a Conseil d'État (Franciaország) álláspontjával, amely az ítélkezési gyakorlatában már megállapította az ilyen közvetett hátrányos megkülönböztetés hiányát, ezzel együtt pedig kimondta, hogy e kérdésben nem szükséges előzetes döntéshozatal céljából a Bírósághoz fordulni.

30 E tekintetben egyrészt emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikkben foglalt eljárás keretében egyedül a jogvitában eljáró és a meghozandó bírósági döntésért felelősséggel tartozó nemzeti bíróság feladata, hogy az ügy sajátosságaira figyelemmel megítélje egyrészt az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szükségességét ítéletének meghozatalához, másrészt a Bíróság elé terjesztett kérdések relevanciáját. Következésképpen, ha a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozatot hozni (lásd többek között: Carmen Media Group ítélet, C-46/08, EU:C:2010:505, 75. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéséről való határozathozatalt, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (lásd többek között: Carmen Media Group ítélet, EU:C:2010:505, 76. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 Márpedig a jelen esetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban szereplő nemzeti jogi és ténybeli elemek elegendőek ahhoz, hogy lehetővé tegyék a Bíróság számára, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson, e kérdések pedig nyilvánvaló összefüggésben vannak az alapügy tárgyával. Azon okokkal kapcsolatban, amelyek alapján a kérdést előterjesztő bíróság felvetette az uniós jognak a kérdéseiben hivatkozott rendelkezései értelmezésének problémáját, valamit azon kapcsolatokat illetően, amelyek megítélése szerint e rendelkezések és az alapügyben alkalmazandó

nemzeti rendelkezések között fennállnak, meg kell állapítani, hogy azok az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, különösen pedig az alapügy felei által előadott állítások és érvek e határozatban szereplő ismertetéséből könnyen levezethetők.

33 Másrészt emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikk a lehető legszélesebb lehetőséget biztosítja a nemzeti bíróságok számára arra, hogy a Bírósághoz forduljanak, ha azt állapítják meg, hogy az előttük folyamatban lévő ügyben az uniós jog valamely rendelkezésének értelmezésére vagy érvényességére vonatkozó, a Bíróság döntését igénylő kérdés merül fel. Így tehát a nem utolsó fokon eljáró bíróságnak szabadon kell döntenie arról, hogy – amennyiben úgy ítéli meg, hogy a felsőbb fokú bíróság által végzett jogi értékelés az Unió jogával ellentétes ítélethez vezetne – a vonatkozó kérdéseket a Bíróság elé terjessze (lásd többek között: Elchinov ítélet, C-173/09, EU:C:2010:581, 26. és 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 Az eddigiek összességéből következik, hogy a francia kormány által megfogalmazott kifogásokat el kell utasítani, az előzetes döntéshozatal iránt előterjesztett kérelmet pedig elfogadhatónak kell tekinteni.

Az ügy érdeméről

Előzetes észrevételek

35 Emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy az alapügy azon a körülményen alapuló kártalanítás iránti kérelemre vonatkozik, hogy az alapügy felperese az akkor hatályban lévő nemzeti rendelkezések alkalmazása folytán 2005 áprilisától kezdve nem részesülhetett azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjban, illetve nem biztosíthattak neki a szolgálati időre vonatkozó kedvezményt, miután a CNRACL 2005. április 18-i határozatában elutasította az ezen előnyök iránti kérelmét. E feltételek mellett, továbbá tekintettel arra, hogy a Lisszaboni Szerződés csak 2009. december 1-jén lépett hatályba, az előterjesztett kérdésekben felvetett problémák megválaszolása érdekében – mint azt különösen a Bizottság, valamint M. Leone és házastársa is előadja – az EK 141. cikket kell figyelembe venni, nem pedig az EUMSZ 157. cikket, amelyre a kérdést előterjesztő bíróság a kérdéseiben hivatalosan utalt.

36 Másrészt meg kell állapítani, hogy az alapügyben a szolgálati időre vonatkozó kedvezménnyel kapcsolatos azon nemzeti rendelkezéseket, amelyekre a második kérdés vonatkozik, a Griesmar-ítéletet (C-366/99, EU:C:2001:648) követően fogadták el, amely ítéletből az következik, hogy a korábban hatályban lévő nemzeti szabályozás megsértette az egyenlő díjazásnak az EK 141. cikkben szabályozott elvét.

37 Ebben az ítéletben ugyanis a Bíróság megállapította, hogy a szolgálati időre vonatkozó, a korábbi nemzeti szabályozásban biztosított azon kedvezményt illetően, amelynek a biztosítása a gyermekek neveléséhez kötődő egyetlen kritériumtól függött, a női és a férfi közszolgálati alkalmazottak e kritérium tekintetében hasonló helyzetben voltak, vagyis e szabályozás a nemen alapuló, az EK 141. cikkel ellentétben álló közvetlen hátrányos megkülönböztetést vezetett be, amikor az említett kedvezményben való részesülést egyedül a női közszolgálati alkalmazottaknak tette lehetővé, kizárva abból azokat a férfi közszolgálati alkalmazottakat, akik pedig bizonyítani tudták, hogy gondoskodtak a gyermekeik neveléséről (lásd: Griesmar-ítélet, EU:C:2001:648, különösen az 53–58. és 67. pont).

A második kérdésről

38 Második kérdésével – amelyet elsőként kell megvizsgálni – a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy az EK 141. cikket akként kell-e értelmezni, hogy a szolgálati időre vonatkozó kedvezménynek az alapügyben vizsgálthoz hasonló rendszere a díjazás szempontjából az e cikkel ellentétben álló közvetett hátrányos megkülönböztetést eredményez a női és a férfi munkavállalók között.

39 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már kimondta, hogy a közszolgálati alkalmazottaknak az alapügyben vizsgált francia nyugdíjrendszeréhez hasonló jellemzőkkel rendelkező rendszer keretében folyósított nyugdíjak az EK 141. cikk értelmében vett díjazás fogalmába tartoznak (lásd ebben az értelemben: Griesmar-ítélet, EU:C:2001:648, 26–38. pont, valamint Mouflin-ítélet, C-206/00, EU:C:2001:695, 22. és 23. pont).

40 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 141. cikkben szabályozott egyenlő díjazás elvével nem csupán a közvetlenül a nemen alapuló hátrányos megkülönböztetést tartalmazó rendelkezések alkalmazása ellentétes, hanem azoké is, amelyek a férfi és női munkavállalók közötti eltérő bánásmódot nem a nemi hovatartozáson alapuló kritérium alkalmazásával tartanak fenn, hacsak az eltérő bánásmódot nem igazolják a nemen alapuló hátrányos megkülönböztetéstől távol álló, objektív okok (lásd többek között: Seymour-Smith és Perez ítélet, C-167/97, EU:C:1999:60, 52. pont, valamint Voß-ítélet, C-300/06, EU:C:2007:757, 25. pont, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

41 Pontosabban, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy nemen alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetés áll fenn, ha valamely, bár semlegesen megfogalmazott nemzeti intézkedés alkalmazása az egyik nemhez tartozó munkavállalókat a másik nemhez tartozókhoz képest ténylegesen sokkal nagyobb számban érinti hátrányosan (lásd többek között: Z-ítélet, C-363/12, EU:C:2014:159, 53. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Az ilyen intézkedés csak azzal a feltétellel felel meg az egyenlő bánásmód elvének, hogy a munkavállalók két kategóriája közötti eltérő bánásmódot a nemen alapuló hátrányos megkülönböztetéstől távol álló, objektív okok igazolják (lásd többek között: Rinner-Kühn-ítélet, 171/88, EU:C:1989:328, 12. pont; Voß-ítélet, EU:C:2007:757, 38. pont és Brachner-ítélet, C-123/10, EU:C:2011:675, 70. pont).

42 A jelen esetben meg kell állapítani, hogy a 2003-1306. sz. rendelet 15. cikke értelmében a nyugdíj összegének számítása szempontjából a szolgálati időre vonatkozó, négy negyedévre meghatározott kedvezmény minden közszolgálati alkalmazottnak jár a 2004. január 1-je előtt született vagy örökbefogadott, illetve ezen időpontot megelőzően tartásba vett és legalább kilenc éven át nevelt minden egyes gyermek után, azzal a feltétellel, hogy az említett közszolgálati alkalmazott igazolni tudja, hogy a tevékenységét folyamatosan legalább két hónap időtartamra megszakította, amire szülési szabadság, örökbefogadási szabadság, szülői szabadság vagy gyermekápolási szabadság, illetve nyolc évnél fiatalabb gyermek nevelése céljából igénybe vett gyermeknevelési távollét keretében került sor. Az említett rendelkezés értelmében e kedvezmény azokat a női közszolgálati alkalmazottakat is megilleti, akik 2004. január 1-jét és a közszolgálatban történő alkalmazásukat megelőzően, tanulmányaik idején szültek gyermeket, amennyiben felvételükre a versenyvizsgára való jelentkezéshez szükséges felsőfokú oklevél megszerzését követő két éven belül sor került.

43 Márpedig meg kell állapítani, hogy az önmagában elemzett azon rendelkezés, amely ezáltal azt írja elő, hogy az alapügyben vizsgálthoz hasonló kedvezmény mindkét nembeli közszolgálati alkalmazottakat azzal a feltétellel illetheti meg, hogy a szakmai előmenetelüket gyermeknevelés céljából legalább két egymást követő hónapra megszakították, az érdekelt személy nemét illetően semlegesnek tűnik, különösen mivel nem tűnik úgy, hogy a szakmai előmenetel megszakításának az alapügyben alkalmazandó szabályozás által biztosított lehetősége jog szerint csak az egyik vagy másik nemhez tartozó közszolgálati alkalmazottaknak lenne biztosítva.

44 E tekintetben nem vitatott, hogy mind a férfi, mind pedig a női közszolgálati alkalmazottak élhetnek a szakmai előmenetel megszakításának ilyen lehetőségeivel örökbefogadási szabadság, szülői szabadság vagy gyermekápolási szabadság, illetve nyolc évnél fiatalabb gyermek nevelése céljából igénybe vett gyermeknevelési távollét keretében.

45 Ugyanakkor a semlegesség e látszata ellenére meg kell állapítani, hogy a 2003-1306. sz. rendelet 15. cikkében meghatározott kritérium azt eredményezi, hogy a nőknek sokkal nagyobb százaléka részesül az említett kedvezményben, mint a férfiaknak.

46 Az a körülmény ugyanis, hogy a szolgálati időre vonatkozó kedvezmény alapügyben vizsgált rendszere a kedvezményre jogot biztosító tevékenység-megszakítás jogilag szabályozott formái között tartalmazza a szülési szabadságot, e szabadságnak a francia jog szerinti minimális időtartamát és kötelező jellegét figyelembe véve azzal jár, hogy azok a női közszolgálati alkalmazottak, akik gyermekeiknek vér szerinti szülei, eleve olyan helyzetben vannak, hogy az e kedvezményből eredő előnyben részesülhetnek.

47 Ezzel szemben, ami a férfi közszolgálati alkalmazottakat illeti, a jelen ügyben különböző tényezők együttállása jelentősen csökkenti azoknak a számát, akik közülük ténylegesen részesülhetnek az említett előnyben.

48 Ennek kapcsán először is meg kell állapítani, hogy a szülői szabadságtól eltérően azok a szabadsági vagy távolléti helyzetek, amelyek a szolgálati időre vonatkozó említett kedvezményhez jogot biztosíthatnak, a közszolgálati alkalmazottak számára fakultatív jellegűek.

49 Másodszor, többek között a francia kormány által tett írásbeli észrevételekből kitűnik, hogy a jogilag szabályozott olyan helyzetek, mint a szülői szabadság, a gyermekápolási szabadság vagy a gyermeknevelési távollét, sem díjazással nem járnak, sem pedig nyugdíjjogosultságot nem keletkeztetnek. Ezenkívül a gyermekápolási szabadság a besorolási fokozatban történő előrelépéshez való jog csökkenésével, a gyermeknevelési távollét pedig azzal jár, hogy nem keletkezik ilyen jog.

50 Másfelől azt, hogy a szolgálati időre vonatkozó kedvezménynek az alapügyben vizsgálthoz hasonló rendszere olyan jellegű, hogy annak előnyeiben elsősorban a női közszolgálati alkalmazottak részesülhetnek, a Conseil d'État kifejezetten megállapította a 265097. sz., D'Amato és társai ügyben 2004. december 29-én hozott ítéletében, amelyet a francia kormány az észrevételeinek alátámasztása érdekében csatolt. Hasonló megállapítást tett az Haute Autorité de lutte contre les discriminations et pour l'égalité (a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemért és az egyenlőségért felelős főhatóság) is a 2005. szeptember 26-i 2005-32. sz. határozatában, amelyre M. Leone és házastársa az írásbeli észrevételeiben utalt.

51 Az eddigiek összességére tekintettel a szakmai tevékenység két hónapra történő megszakításával kapcsolatos azon, jóllehet az érintett közszolgálati alkalmazottak nemét illetően semlegesnek tűnő feltételt, amelytől az alapügyben vizsgált rendszer főszabály szerint függővé teszi a kedvezmény biztosítását, a jelen esetben a férfi közszolgálati alkalmazottaknak a női közszolgálati alkalmazottaknál jóval alacsonyabb százaléka tudja teljesíteni, vagyis e feltétel az egyik nemhez tartozó munkavállalóknak a másik nemhez tartozó munkavállalókéhoz képest ténylegesen sokkal nagyobb számát érinti hátrányosan.

52 E feltételek mellett meg kell vizsgálni, hogy a női és a férfi munkavállalók között így keletkező eltérő bánásmód adott esetben igazolható-e objektív és a nemen alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetéstől távol álló tényezőkkel.

53 E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy ez a helyzet különösen akkor, ha a választott eszközök a szociálpolitika törvényes célját szolgálják, továbbá ha a szóban forgó szabályozás céljának elérésére alkalmasak, és ahhoz szükségesek (lásd többek között: Seymour-Smith és Perez ítélet, EU:C:1999:60, 69. pont, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, valamint Brachner-ítélet, EU:C:2011:675, 70. pont, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

54 Ezenkívül az ilyen eszközöket csak akkor lehet a hivatkozott célkitűzés biztosítására alkalmasnak tekinteni, ha valóban megfelelnek az annak elérésére való törekvésnek, és azokat koherens és szisztematikus módon hajtják végre (Hartlauer-ítélet, C-169/07, EU:C:2009:141, 55. pont; Georgiev-ítélet, C-250/09 és C-268/09, EU:C:2010:699, 56. pont; Fuchs és Köhler ítélet, C-159/10 és C-160/10, EU:C:2011:508, 85. pont, valamint Brachner-ítélet, EU:C:2011:675, 71. pont).

55 A hátrányosan megkülönböztetőnek vélt szabály alkotójaként a tagállam feladata annak bizonyítása, hogy az említett szabály megfelel a szociálpolitikája jogos célkitűzésének, hogy e célkitűzés távol áll a nemen alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetéstől, és hogy ésszerűen vélhette úgy, hogy a megválasztott eszközök alkalmasak az említett célkitűzés megvalósítására (Brachner-ítélet, EU:C:2011:675, 74. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

56 Másfelől a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az is kitűnik, hogy – bár végső soron a tényállás értékelésére és a nemzeti jogszabály értelmezésére egyedül hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság feladata annak meghatározása, hogy a szóban forgó jogszabályi rendelkezést igazolja-e és mennyiben egy ilyen objektív tényező – a nemzeti bíróság számára az előzetes döntéshozatal keretében hasznos válaszokat adni hivatott Bíróság hatásköre kiterjed arra, hogy az alapeljárás iratai, valamint a hozzá előterjesztett írásbeli és szóbeli észrevételek alapján az előtte lévő konkrét jogvita eldöntését lehetővé tévő útmutatást adjon e nemzeti bíróságnak (lásd többek között: Brachner-ítélet, EU:C:2011:675, 72. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

57 A szolgálati időre vonatkozó kedvezménynek az alapügyben vizsgált rendszere által követett célkitűzések azonosítását illetően a francia kormány – amelynek feladata, mint azt a jelen ítélet 55. pontja felidézte, annak bizonyítása, hogy az említett rendszer adott esetben jogos célkitűzésnek felel meg, e célkitűzés pedig távol áll a nemen alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetéstől – az észrevételeiben előadta, hogy az érintett kedvezménynek a szakmai előmenetelben felmerülő azon hátrányok ellentételezése a célja, amelyek a szakmai tevékenységnek a gyermekek születése, háztartásba fogadása vagy nevelése folytán történő megszakításából erednek.

58 E tekintetben önmagában kétségkívül jogos szociálpolitikai célkitűzésnek minősül az a törekvés, amely az összes olyan, akár női, akár férfi munkavállaló szakmai előmenetelének alakulása során keletkező hátrányok ellentételezésére szolgál, akik e szakmai előmenetelt bizonyos időtartamon keresztül megszakították annak érdekében, hogy gyermekeikkel törődjenek.

59 Ugyanakkor az egyszerű általános kijelentések nem elegendőek annak bizonyításához, hogy az alapügyben alkalmazandóhoz hasonló nemzeti jogszabály távol áll a nemen alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetéstől, sem pedig ahhoz, hogy olyan adatokkal szolgáljanak, amelyek alapján ésszerűen feltételezhető, hogy a megválasztott eszközök alkalmasak voltak e célkitűzés megvalósítására (lásd ebben értelemben többek között: Seymour-Smith és Perez ítélet, EU:C:1999:60, 76. pont, valamint Nikoloudi-ítélet, C-196/02, EU:C:2005:141, 52. pont).

60 A jelen esetben annál is inkább figyelemmel kell lenni a jelen ítélet 52–55. pontjában felidézett különböző követelmények tényleges tiszteletben tartására, hogy – mint azt a jelen ítélet 36. és 37. pontja hangsúlyozta – a szolgálati időre vonatkozó kedvezménynek az alapügyben vizsgált rendszerét annak érdekében alakították ki, hogy a nemzeti jogszabályokat összhangba hozzák a férfiak és nők közötti egyenlő díjazás elvével azt követően, hogy a Bíróság megállapította, hogy a korábbi nemzeti jogszabályi rendelkezések nem feleltek meg ennek az elvnek.

61 Márpedig a Bizottság, valamint M. Leone és házastársa e tekintetben többek között azt állította, hogy a Francia Köztársaság e korábbi rendelkezés helyett olyan új rendelkezést fogadott el, amely az ezen intézkedések alkalmazásával érintett személyek neme szempontjából látszólag semleges intézkedések leple alatt valójában fenntartotta a korábbi rendelkezés célkitűzéseit, továbbá gondoskodott a *status quo* fennmaradásáról és arról, hogy e korábbi rendelkezések konkrét hatásai továbbra is érvényesüljenek.

62 M. Leone és házastársa szerint ugyanis az alkalmazandó új rendelkezés a korábbival megegyező célon és okon alapul, vagyis lényegében azon, hogy ellentételezze a közszolgálati alkalmazott által a szakmai előmenetele során a gyermekek nevelésével töltött időből eredő hátrányokat. Szerintük a Francia Köztársaság ezáltal csak azért alkalmazta a szakmai előmenetel megszakításán alapuló mesterséges kritériumot, hogy elkerülje az uniós jog helyes alkalmazásából adott esetben származó pénzügyi következményeket, továbbá e tagállam nem bizonyította, hogy az így bevezetett módosítások olyan jogos célt követnek, amely távol áll a nemen alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetéstől.

63 A francia kormány azt állítja, hogy a szakmai előmenetelnek a gyermekekről való gondoskodás érdekében történő megszakítása közvetlen hatást gyakorol a közszolgálati alkalmazott nyugdíjának összegére, akár azért, mert a nyugdíj összegének számítása során nem veszik figyelembe a megszakítás időszakait, akár pedig azért, mert e megszakítások a szakmai előmenetel lelassítását eredményezik, a szolgálati időre vonatkozó kedvezménynek az alapügyben vizsgált rendszere pedig ezáltal arra irányul, hogy a nyugdíj számítása során pénzügyi szempontból ellentételezze az ilyen hatást.

64 A jelen ítélet 56. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság feladata, hogy a rendelkezésére álló iratokban szereplő adatok, valamint a hozzá benyújtott észrevételek alapján megadja az alábbi útmutatásokat, amelyek lehetővé teszik a nemzeti bíróságnak a jogvita eldöntését.

65 Először is, mint az a francia kormány észrevételeiből kitűnik, a szülési és az örökbefogadási szabadság idején megszerezhető marad a nyugdíjjogosultság és az előmenetelhez való jog, míg a szülői szabadságra és a gyermekápolási szabadságra az jellemző, hogy az első esetben teljes egészében, a második esetben pedig részben fennmarad az előmenetelhez való jog. E feltételek mellett felvethető az a kérdés, hogy a szolgálati időre vonatkozó, az alapügyben vizsgált kedvezmény biztosítása vajon mennyiben irányul ténylegesen arra, hogy ellentételezze a nyugdíj számítása során e megszakítási időszakok figyelembevételének elmaradását, illetve a szakmai előmenetel lelassításához kapcsolódó hátrányokat, mint azt e kormány állítja.

66 Már csak azért is fel lehetne vetni e kérdést, hogy ezt a szolgálati időre vonatkozó kedvezményt egységesen egy teljes évben állapítják meg, tekintet nélkül a megszakítás tényleges időtartamára.

67 Ebben az összefüggésben ezenkívül hangsúlyozni kell, hogy az említett, szolgálati időre vonatkozó kedvezmény terjedelme változatlan maradt ahhoz képest, ami a kedvezmény korábbi, a Griesmar-ítéletben (EU:C:2001:648) az EK 141. cikkel ellentétesnek ítélt rendszerében volt irányadó. Ugyanakkor, mint az ebben az ítéletben megállapítást nyert, e rendszer keretében az akkor hatályos kedvezmény más célt követett, vagyis arra irányult, hogy ellentételezze azokat a szakmai előmenetelbeli hátrányokat, amelyek annak következtében érték a nőket, hogy a szakmai előmenetelük alakulása során a gyermekeik nevelésével törődtek.

68 Márpedig e tekintetben megjegyezhető, hogy jóllehet a szolgálati időre vonatkozó, a háztartásban nevelt gyermekenként egy évvel egyenértékű kedvezményt kétségkívül ez utóbbi célkitűzésre tekintettel kell értelmezni, az alapügyben alkalmazandó rendelkezés keretében e kedvezmény terjedelmének változatlanul hagyása viszont, mint ez az imént megállapítást nyert, kérdéseket vet fel azzal kapcsolatban, hogy ez valóban alkalmas-e a jelen ítélet 57. pontjában felidézett célkitűzés megvalósítására.

69 Másodszor, a jelen ítélet 54. pontjában felidézett, az utóbbi célkitűzés koherens és szisztematikus végrehajtására vonatkozó követelményt illetően, az alábbiakat kell megállapítani.

70 Egyrészt, mint az a 2003-1306. sz. rendelet 15. cikkének (3) bekezdéséből következik, a szolgálati időre vonatkozó, az alapügyben vizsgált kedvezmény azokat a női közszolgálati alkalmazottakat is megilleti, akik 2004. január 1-jét és a közszolgálatban történő alkalmazásukat megelőzően, tanulmányaik idején szültek gyermeket, amennyiben felvételükre a versenyvizsgára való jelentkezéshez szükséges felsőfokú oklevél megszerzését követő két éven belül sor került, és velük szemben a tevékenység megszakítására vonatkozó feltétel nem érvényesíthető.

71 Márpedig, amennyiben az így meghatározott kivétel azzal jár, hogy a szolgálati időre vonatkozó kedvezményben olyan közszolgálati alkalmazott is részesülhet, aki nem szakította meg a szakmai előmenetelét, ezáltal pedig nem érték őt olyan hátrányok, amelyeket e kedvezmény ellentételezni hivatott, az ilyen rendelkezés eleve olyan jellegűnek tűnik, mint amely sértheti a koherens és szisztematikus végrehajtás fent említett követelményét.

72 Másrészt a szolgálati időre vonatkozó, az alapügyben vizsgált kedvezmény rendszere szerint bizonyos gyermekek esetében – így a házastárs gyermekei, továbbá azon gyermekek esetében, akiknek szülői felügyeleti jogát a nyugdíjjogosultnak vagy a házastársának ítélték oda, továbbá a nyugdíjjogosult vagy a házastársa gyámsága alá tartozó gyermekek esetében, amennyiben a gyámság a gyermek tényleges és állandó felügyeletével jár, illetve a nyugdíjjogosult vagy a házastársa háztartásában nevelt gyermekek esetében – az érintett kedvezmény biztosítása nem csupán a szakmai tevékenység két hónapon keresztül történő megszakításától függ, hanem azon további feltételtől is, hogy e gyermekeket legalább kilenc évig neveljék.

73 Márpedig az ilyen további feltétel szintén eleve nem tűnik úgy, hogy összhangban lenne a francia kormány által a jelen esetben állított célkitűzéssel.

74 Végül figyelembe kell venni, hogy a jelen esetben – mint azt a jelen ítélet korábban felidézte – a szolgálati időre vonatkozó kedvezmény alapügyben vizsgált rendszerét azért fogadták el, mert orvosolni kellett azt, hogy a korábban hatályos kedvezményrendszer a Griesmar-ítélet (EU:C:2001:648) értelmében nem volt összhangban a díjazások egyenlőségének elvével.

75 Így a szolgálati időre vonatkozó kedvezmény alapügyben vizsgált rendszerének – mivel az a nyugdíjak azon számításaira alkalmazandó, amelyekre 2003. május 28-tól kezdve és a 2004. január 1-jét megelőzően született, örökbefogadott vagy háztartásba fogadott gyermekek figyelembevételével került sor – az a célja, hogy rendezze azon kedvezmények sorsát, amelyek számítása addig e korábbi rendszer szerint történt.

76 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság az említett ítéletben megállapította, hogy a korábbi rendszer megsértette az egyenlő bánásmód elvét, amennyiben a szolgálati időre vonatkozó kedvezményből kizárta azokat a férfi közszolgálati alkalmazottakat, akik pedig bizonyítani tudták, hogy gondoskodtak a gyermekeik neveléséről (Griesmar-ítélet, EU:C:2001:648, 67. pont).

77 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy jóllehet a szolgálati időre vonatkozó kedvezmény nyújtását érintő, az alapügyben vizsgált rendszerben meghatározott részletes szabályok kizárólag azokra a nyugdíjakra alkalmazandók, amelyeket alapvetően e rendszer hatálybalépését követően számítanak, ez nem változtat azon, hogy e rendszernek az lehetett a hatása, hogy egyes férfi közszolgálati alkalmazottaktól a jövőre nézve megvonjon olyan jogot, amely az EK 141. cikk közvetlen hatálya folytán illeti meg őket. Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy jóllehet az uniós joggal nem ellentétes az, ha valamely tagállam így jár el, ennek különösen az a feltétele, hogy a tagállam által e tekintetben elfogadott intézkedések tiszteletben tartják a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvét (lásd ebben az értelemben: Roks és társai ítélet, C-343/92, EU:C:1994:71, 29. és 30. pont).

78 Ugyanakkor, mint az a jelen ítélet 65–73. pontjából következik, a szolgálati időre vonatkozó kedvezménynek az alapügyben vizsgált rendszerét illetően nem tűnik úgy, hogy ez lenne a helyzet, hozzátéve, hogy ennek végleges mérlegelése a nemzeti bíróságok feladata.

79 Az eddigi megfontolások összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EK 141. cikket akként kell értelmezni, hogy a szolgálati időre vonatkozó kedvezménynek az alapügyben vizsgálthoz hasonló rendszere – eltekintve attól, ha az a nemen alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetéstől távol álló olyan objektív tényezőkkel igazolható, mint például valamely szociálpolitikai jellegű jogos célkitűzés, továbbá ha a hivatkozott célkitűzés megvalósítására alkalmas és ahhoz szükséges, ami megköveteli, hogy e rendszer valóban igazodjék az e cél elérésére irányuló törekvéshez, valamint hogy azt ennek szem előtt tartásával koherens és szisztematikus módon hajtsák végre – a női és férfi munkavállalók díjazását illetően az e cikkel ellentétben álló, közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít meg.

Az első kérdésről

80 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy az EK 141. cikket akként kell-e értelmezni, hogy az azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjra vonatkozó, az alapügyben alkalmazandóhoz hasonló rendelkezések a díjazás szempontjából az e cikkel ellentétben álló közvetett hátrányos megkülönböztetést eredményeznek a női és a férfi munkavállalók között.

81 Elöljáróban hangsúlyozni kell, hogy a nyugdíjtörvénykönyvnek az azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjat szabályozó L. 24. és R. 37. cikkét a szolgálati időre vonatkozó kedvezménynek az alapügyben vizsgált rendszerét szabályozó cikkekhez hasonlóan annak érdekében fogadták el, hogy figyelembe vegyék a Griesmar-ítéletből (EU:C:2001:648) eredő útmutatásokat.

82 E cikkek azon közszolgálati alkalmazott esetében, aki három gyermek, vagy pedig egy legalább egyéves, de 80%-os vagy azt meghaladó mértékű fogyatékossággal rendelkező gyermek szülője, az ilyen előrehozott öregségi nyugdíjban való részesülést annak a feltételnek rendelik alá, hogy az érdekelt minden egyes gyermek vonatkozásában igazolni tudja, hogy a tevékenységét folyamatosan legalább két hónap időtartamra megszakította, amire szülési szabadság, apasági szabadság, örökbefogadási szabadság, szülői szabadság vagy gyermekápolási szabadság, illetve nyolc évnél fiatalabb gyermek nevelése céljából igénybe vett gyermeknevelési távollét keretében került sor. Ikerszülés vagy több gyermek együttes örökbefogadása esetén a tevékenység megszakításának időtartama az érintett gyermekek összességének tekintetében is két hónap.

83 A vér szerinti vagy örökbefogadott gyermekeket illetően a tevékenységet a szülést vagy az örökbefogadást megelőző negyedik hét első napja és a szülést vagy az örökbefogadást követő tizenhatodik hét utolsó napja között kell megszakítani.

84 A tartásba vett gyermekeket illetően a fent említett rendelkezések előírják, hogy e gyermekeket az érintett közszolgálati alkalmazottnak legalább kilenc éven át nevelnie kell, a tevékenységet pedig a gyermek tizenhatodik életévének betöltése előtt vagy a gyermek eltartottságának megszűnése előtt kell megszakítani.

85 E rendelkezésekből az is kitűnik, hogy a tevékenység megszakításával azonos megítélés alá esnek az érdekelt általi járulékfizetéssel nem fedezett időszakok, amelyek alatt az érdekelt nem végzett kereső tevékenységet.

86 Márpedig a jelen ítélet 43–49. pontjában kifejtettekkel *mutatis mutandis* megegyező okokból mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy jóllehet e rendelkezések az érintett közszolgálati alkalmazottak nemét illetően látszólag semlegesek, azok a részletes szabályok, amelyeknek e rendelkezések az alapügyben vizsgált előny nyújtását így alárendelik, a jelen esetben azt eredményezhetik, hogy ezen előnyből százalékos arányban sokkal több nő részesül, mint férfi.

87 E feltételek mellett ezt követően, az ítélkezési gyakorlatban kialakított és a jelen ítélet 52–55. pontjában felidézett elveknek megfelelően, meg kell vizsgálni, hogy a női és a férfi munkavállalók között így keletkező eltérő bánásmód adott esetben igazolható-e objektív és a nemen alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetéstől távol álló tényezőkkel.

88 E tekintetben a francia kormány az észrevételeiben azt állította, hogy az érintett nemzeti rendelkezések a szolgálati időre vonatkozó, az alapügyben vizsgált kedvezménnyel azonos célt követtek, vagyis azon hátrányok ellentételezésére irányultak, amelyek a szakmai tevékenységnek a gyermekek születése, háztartásba fogadása vagy nevelése folytán történő megszakításából erednek.

89 Mint azt a jelen ítélet 56. pontja felidézte, végső soron a nemzeti bíróság feladata a rendelkezésére álló valamennyi adat alapján annak meghatározása, hogy az azonnali nyugdíjfizetéssel járó öregségi nyugdíjnak az alapügyben vizsgált rendszere a rá jellemző részletes szabályokat figyelembe véve, a fenti cél elérésére irányuló eszközként alkalmas-e arra, hogy hozzájáruljon e célkitűzés megvalósításához, továbbá valóban megfelel-e e törekvésnek, valamint e célra tekintettel koherens és szisztematikus módon hajtják-e végre. A Bíróság ugyanakkor hatáskörrel rendelkezik arra, hogy az említett bíróságnak olyan útmutatásokat adjon, amelyek lehetővé teszik számára a jogvita eldöntését.

90 Márpedig különösen a jelen esetben állított cél elérésére irányuló valódi törekvést és ennek szem előtt tartásával a koherens és szisztematikus végrehajtás követelményét illetően először is meg kell állapítani: eleve nem tűnik úgy, hogy az, ha a közszolgálati alkalmazottaknak lehetővé teszik az azonnali nyugdíjfizetéssel járó öregségi nyugdíjba vonulást, ellentételezhetné a szakmai előmenetelt annak következtében érő hátrányokat, hogy a szakmai tevékenységet gyermekek születése, háztartásba fogadása vagy nevelése folytán háromszor két hónapra, vagy pedig 80%-nál nagyobb mértékű fogyatékossággal rendelkező gyermek születése vagy háztartásba fogadása folytán egyszer két hónapra megszakítják. A francia kormány azt sem támasztotta alá, hogy e nyugdíjba vonulás mennyiben ellentételezhetné a szakmai előmenetelt érintő e hátrányokat.

91 Továbbá meg kell állapítani, hogy eleve nem tűnik úgy, hogy az alapügyben vizsgált előny jellemzőit képező különböző tényezőket az említett hátrányok ellentételezésére irányuló, fentiekben állított célkitűzésre tekintettel koherens módon igazolni lehetne.

92 Ez a helyzet először is – mint az a szolgálati időre vonatkozó, az alapügyben vizsgált kedvezményt illetően a jelen ítélet 72. és 73. pontjában már megállapítást nyert – azon körülmény kapcsán, amely szerint bizonyos gyermekek esetében az azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíj biztosítása nem csupán a szakmai tevékenység két hónapon keresztül történő megszakításától függ, hanem azon további feltételtől is, hogy az érintett közszolgálati alkalmazott e gyermekeket legalább kilenc évig nevelte.

93 Ez a helyzet másodszor azzal kapcsolatban is, hogy az alapügyben vizsgált előnyt egyformán biztosítják a közszolgálati alkalmazottaknak aszerint, hogy három különböző gyermek érdekében három kéthónapos időszak erejéig, vagy pedig 80%-os vagy annál nagyobb mértékű fogyatékossággal rendelkező egy gyermek érdekében egyetlen kéthónapos időszak erejéig szakították meg a szakmai előmenetelüket. Ugyanis eleve nem tűnik úgy, hogy a szakmai előmenetelt érintő azon hátrányok, amelyek feltehetően a szakmai előmenetel kéthónapos megszakításából származnak, és amelyeknek ellentételezésére az említett előny állítólag irányul, eltérőek lennének aszerint, hogy a született vagy örökbefogadott gyermek fogyatékkal rendelkezik-e, vagy sem.

94 Ugyanez a helyzet harmadszor azon körülményt illetően, amely szerint az alapügyben alkalmazandó rendelkezésekből mintha az következne, hogy ikerszülés vagy több gyermek együttes örökbefogadása esetén a szakmai előmenetel ebből eredő egyszeri kéthónapos megszakítását annyiszor számolják el, ahány ezzel érintett gyermek van. Márpedig eleve nem tűnik úgy, hogy a szakmai előmenetelt érintő azon hátrányok, amelyek feltehetően a szakmai előmenetel kéthónapos megszakításából származnak, és amelyeknek ellentételezésére ezen előny állítólag irányul, eltérőek lennének aszerint, hogy e megszakításra egyetlen vagy több gyermeket érintő szülések, illetve örökbefogadások folytán került sor.

95 Negyedszer, a kérdést előterjesztő bíróságnak kell majd megvizsgálnia, hogy a nyugdíjtörvénykönyv L. 24. cikke I. szakaszának (3) bekezdésében és R. 37. cikke III. szakaszában foglalt rendelkezések – amelyek előírják, hogy az alapügyben vizsgált előnyt azon időszakok figyelembevételével nyújtják, amelyek során az érdekelt nem végzett semmilyen kereső tevékenységet – a pontos tartalmuktól függően adott esetben szintén sérthetik-e a koherens végrehajtás fent említett követelményét.

96 Hozzá kell tenni, hogy e bíróság azon vizsgálat során, amelyet így az arról való meggyőződés érdekében kell lefolytatnia, hogy az alapügyben vizsgált rendszer valóban megfelel-e az állítólagos cél elérésére irányuló törekvésnek, és hogy azt e célra tekintettel koherens és szisztematikus módon hajtják-e végre, figyelembe veheti majd azokat az esetleges kapcsolatokat is, amelyek az azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíj alapügyben vizsgált rendszere és azon korábbi nemzeti szabályozás között állnak fenn, amelynek helyébe e szabályozás lépett, és amelynek tárgyában a Bíróság nem rendelkezik elegendő információval. E tekintetben az említett nemzeti bíróság különösen azt ellenőrizheti majd, hogy az ilyen kapcsolatok – hasonlóan ahhoz, ami a szolgálati időre vonatkozó kedvezménynek az alapügyben vizsgált rendszere tekintetében a jelen ítéletben megállapítást nyert – mennyiben gyakorolhatnak befolyást e vizsgálatra.

97 A jelen ügyben – figyelembe véve a jelen ítélet 81. pontjában felidézetteket – végül meg kell állapítani, hogy az említett kedvezményrendszerrel kapcsolatban a jelen ítélet 74–78. pontjában kifejtett megfontolások adott esetben *mutatis mutandis* az azonnali nyugdíjfizetéssel járó öregségi nyugdíjba helyezésnek az alapügyben vizsgált rendszerét illetően is alkalmazandók.

98 Az eddigi megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EK 141. cikket akként kell értelmezni, hogy az azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjba helyezésnek az alapügyben vizsgálthoz hasonló rendszere – eltekintve attól, ha az a nemen alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetéstől távol álló olyan objektív tényezőkkel igazolható, mint például valamely szociálpolitikai jellegű jogos célkitűzés, továbbá ha a hivatkozott célkitűzés megvalósítására alkalmas, és ahhoz szükséges, ami megköveteli, hogy e rendszer valóban igazodjék az e cél elérésére irányuló törekvéshez, valamint hogy azt ennek szem előtt tartásával koherens és szisztematikus módon hajtsák végre – a női és férfi munkavállalók díjazását illetően az e cikkel ellentétben álló, közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít meg.

A harmadik kérdésről

99 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy az első és második kérdés vizsgálata keretében adott esetben megállapított közvetett hátrányos megkülönböztetések igazolhatók-e az EK 141. cikk (4) bekezdése alapján.

100 Ez utóbbi rendelkezés kimondja: annak érdekében, hogy ténylegesen biztosítsák a teljes egyenlőséget a férfiak és nők között a munka világában, az egyenlő bánásmód elve nem akadályozza a tagállamokat abban, hogy bizonyos előnyöket nyújtó intézkedéseket tartsanak fenn vagy fogadjanak el abból a célból, hogy az alulreprezentált nem számára a szakmai tevékenységek folytatását megkönnyítsék, vagy hogy a szakmai előmenetelükben őket érő hátrányokat megakadályozzák vagy kiegyenlítsék.

101 A jelen esetben e tekintetben elegendő emlékeztetni arra, hogy a Bíróság már megállapította, hogy a szolgálati időre vonatkozó, az alapügyben vizsgált kedvezmény nem minősül olyan intézkedésnek, amelyre alkalmazandó lenne az EK-Szerződés e rendelkezése, mivel ez az intézkedés arra szorítkozik, hogy a közszolgálati alkalmazottaknak a nyugdíjba vonulásuk időpontjában a szolgálati időre vonatkozó kedvezményt biztosítson, anélkül hogy orvosolná azokat a problémákat, amelyekkel e közszolgálati alkalmazottak a szakmai előmenetelük során szembesülhetnek, továbbá nem tűnik úgy, hogy ez az intézkedés az említett munkavállalók e szakmai előmenetelének elősegítése révén ellentételezhetné az őket érő hátrányokat, ezáltal pedig ténylegesen biztosíthatná a teljes egyenlőséget a férfiak és nők között a munka világában (lásd ebben az értelemben: Griesmar-ítélet, EU:C:2001:648, 63–65. pont; lásd továbbá: Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-46/07, EU:C:2008:618, 57. és 58. pont, valamint Bizottság kontra Görögország ítélet, C-559/07, EU:C:2009:198, 66–68. pont).

102 Ugyanez a helyzet az azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjba helyezéshez hasonló intézkedést illetően, mivel ez az intézkedés – amely arra szorítkozik, hogy a szakmai előmenetel idő előtti befejezését mozdítsa elő – szintén nem alkalmas arra, hogy a közszolgálati alkalmazottak szakmai előmenetelének elősegítése révén orvosolja azokat a problémákat, amelyekkel e közszolgálati alkalmazottak e szakmai előmenetelük során szembesülhetnek, ezáltal pedig ténylegesen biztosítsa a teljes egyenlőséget a férfiak és nők között a munka világában.

103 Az eddigi megfontolásokra tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EK 141. cikk (4) bekezdését akként kell értelmezni, hogy nem tartoznak az e rendelkezéssel érintett intézkedések körébe az alapügyben vizsgáltakhoz hasonló azon nemzeti intézkedések, amelyek arra szorítkoznak, hogy az érintett munkavállalók számára lehetővé tegyék az azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjban való részesülést, a nyugdíjba vonulásuk során pedig a szolgálati időre vonatkozó kedvezményt biztosítanak nekik, anélkül hogy orvosolnák azokat a problémákat, amelyekkel e munkavállalók a szakmai előmenetelük során szembesülhetnek.

A költségekről

104 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján, a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

1) **Az EK 141. cikket akként kell értelmezni, hogy a szolgálati időre vonatkozó kedvezménynek az alapügyben vizsgálthoz hasonló rendszere – eltekintve attól, ha az a nemen alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetéstől távol álló olyan objektív tényezőkkel igazolható, mint például valamely szociálpolitikai jellegű jogos célkitűzés, továbbá ha a hivatkozott célkitűzés megvalósítására alkalmas, és ahhoz szükséges, ami megköveteli, hogy e rendszer valóban igazodjék az e cél elérésére irányuló törekvéshez, valamint hogy azt ennek szem előtt tartásával koherens és szisztematikus módon hajtsák végre – a női és férfi munkavállalók díjazását illetően az e cikkel ellentétben álló, közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít meg.**

2) **Az EK 141. cikket akként kell értelmezni, hogy az azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjba helyezésnek az alapügyben vizsgálthoz hasonló rendszere – eltekintve attól, ha az a nemen alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetéstől távol álló olyan objektív tényezőkkel igazolható, mint például valamely szociálpolitikai jellegű jogos célkitűzés, továbbá ha a hivatkozott célkitűzés megvalósítására alkalmas, és ahhoz szükséges, ami megköveteli, hogy e rendszer valóban igazodjék az e cél elérésére irányuló**

törekvéshez, valamint hogy azt ennek szem előtt tartásával koherens és szisztematikus módon hajtsák végre – a női és férfi munkavállalók díjazását illetően az e cikkel ellentétben álló, közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít meg.

3) **Az EK 141. cikk (4) bekezdését akként kell értelmezni, hogy nem tartoznak az e rendelkezéssel érintett intézkedések körébe az alapügyben vizsgáltakhoz hasonló azon nemzeti intézkedések, amelyek arra szorítkoznak, hogy az érintett munkavállalók számára lehetővé tegyék az azonnali nyugdíjfizetéssel járó előrehozott öregségi nyugdíjban való részesülést, a nyugdíjba vonulásuk során pedig a szolgálati időre vonatkozó kedvezményt biztosítanak nekik, anélkül hogy orvosolnák azokat a problémákat, amelyekkel e munkavállalók a szakmai előmenetelük során szembesülhetnek.**

Aláírások